

УДК 378.016:811.161.2:[373.3.011.3-051

DOI <https://doi.org/10.32782/apv/2025.4.5>**Оксана ДАНИЛЮК**

кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії та методики початкової освіти, Волинський національний університет імені Лесі Українки, просп. Волі, 13, м. Луцьк, Волинська область, Україна, 43025

ORCID: 0000-0002-8765-8475**Бібліографічний опис статті:** Данилюк, О. (2025). Формування інтересу до вивчення української мови майбутніми вчителями початкової школи. *Acta Paedagogica Volyniensis*, 4, 30–34, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2025.4.5>

ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ ДО ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ МАЙБУТНІМИ ВЧИТЕЛЯМИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У статті розглядаються важливі проблеми формування інтересу до вивчення української мови майбутніми вчителями початкової школи.

Актуальність обраної теми обумовлена змінами, що відбуваються у процесі становлення нового українського суспільства, яке потребує зростання ролі української мови як державної, а відповідно й необхідності у якісній мовній освіті майбутніх учителів початкових класів Нової української школи. Одним із ключових чинників успішного оволодіння мовними знаннями та навичками є професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи. Саме вони закладають основу мовної компетентності молодших школярів, а, отже, – повинні не лише володіти високим рівнем знань, а й мати стійкий інтерес до вивчення та викладання української мови.

В поняття інтерес до мови ми вкладаємо ширший зміст, аніж вибіркове ставлення до предмета, розглядаючи його в контексті виховання мовної особливості, – формування мовної здатності особистості, її мовотворчості, досконалого володіння мовними навичками і уміннями, сформованості у неї потреб пізнавати мовні явища.

На основі теоретичного аналізу психолого-педагогічної літератури, практичного досвіду висвітлено основні психологічні та педагогічні чинники, що сприяють розвитку пізнавального інтересу до вивчення української мови майбутніми вчителями початкової школи.

Визначено, що формування позитивної мотивації та інтересу не лише підвищує ефективність навчання студентів, але й забезпечує їхню готовність у подальшій професійній діяльності мотивувати учнів до вивчення рідної мови. Таким чином, дослідження психологічних та педагогічних чинників, що сприяють розвитку пізнавального інтересу до вивчення української мови майбутніми вчителями початкової школи є своєчасним та соціально значущим.

У результаті проведеного дослідження підтверджено необхідність пошуку нових шляхів для мотивації до вивчення української мови майбутніми вчителями початкової школи та доцільність впровадження системи вправ і завдань мотивації до вивчення української мови.

Ключові слова: пізнавальний інтерес, мотивація, українська мова, мовлення, психологічні та педагогічні чинники.

Oksana DANYLIUK

Candidate of Philological Sciences, Senior Lecturer at the Department of Theory and Methods of Primary Education, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voli Ave, Lutsk, Volyn region, Ukraine, 43025

ORCID: 0000-0002-8765-8475

To cite this article: Danyliuk, O. (2025). Formuvannia interesu do vyvchennia ukrainskoi movy maibutnimy vchyteliamy pochatkovoї shkoly [Forming interest in learning the Ukrainian language by future primary school teachers]. *Acta Paedagogica Volyniensis*, 4, 30–34, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2025.4.5>

FORMING INTEREST IN LEARNING THE UKRAINIAN LANGUAGE BY FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS

The article considers important problems of forming interest in studying the Ukrainian language by future primary school teachers.

The relevance of the chosen topic is due to the changes taking place in the process of forming a new Ukrainian society, which requires an increase in the role of the Ukrainian language as the state language, and accordingly, the need for high-quality language education for future primary school teachers of the New Ukrainian School. One of the key factors in

the successful acquisition of language knowledge and skills is the professional training of future primary school teachers. It is they who lay the foundation for the language competence of younger schoolchildren, and, therefore, must not only have a high level of knowledge, but also have a stable interest in studying and teaching the Ukrainian language.

We put a broader meaning into the concept of interest in language than a selective attitude to the subject, considering it in the context of educating a linguistic feature – the formation of a person's linguistic ability, his or her language creativity, perfect mastery of linguistic skills and abilities, and the formation of his or her needs to learn linguistic phenomena.

Based on a theoretical analysis of psychological and pedagogical literature and practical experience, the main psychological and pedagogical factors that contribute to the development of cognitive interest in learning the Ukrainian language by future primary school teachers are highlighted.

It was determined that the formation of positive motivation and interest not only increases the effectiveness of students' learning, but also ensures their readiness in further professional activity to motivate students to study their native language. Thus, the study of psychological and pedagogical factors that contribute to the development of cognitive interest in studying the Ukrainian language by future primary school teachers is timely and socially significant.

As a result of the study, the need to find new ways to motivate future primary school teachers to study the Ukrainian language and the feasibility of implementing a system of exercises and tasks for motivating students to study the Ukrainian language were confirmed.

Key words: cognitive interest, motivation, Ukrainian language, speech, psychological and pedagogical factors.

Постановка наукової проблеми та її значення. Суспільно-політична ситуація, що склалася в сучасній Україні, дедалі більше потребує зростання ролі української мови як державної, а її значення у формуванні національної ідентичності визначають необхідність якісної мовної освіти у новій українській школі. Одним із ключових чинників успішного оволодіння учнями мовними знаннями та навичками є професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи. Саме вони закладають основу мовної компетентності молодших школярів, а отже – повинні не лише володіти високим рівнем знань, а й мати стійкий інтерес до вивчення та викладання української мови. «Найціннішим результатом початкової освіти в особистісному вимірі є здорова дитина, умотивована на успішне навчання, дослідницьке ставлення до життя; це учень / учениця, які, розвиваючись, вміють вчитися з різних джерел і критично оцінювати інформацію, відповідально ставитися до себе та інших людей, усвідомлювати себе громадянином / громадянкою України». (Nova ukrainska shkola: poradnyk dlia vchytelia).

Однак практика показує, що мотивація студентів педагогічних спеціальностей до опанування української мови не завжди є достатньо сформованою. Це зумовлено як впливом загальних тенденцій у молодіжному середовищі, так і певними прогалинами у методичному забезпеченні навчального процесу. Тому питання розвитку пізнавального інтересу до вивчення української мови серед майбутніх учителів набуває особливої актуальності. В поняття інтерес до мови ми вкладаємо ширший зміст, аніж вибіркове ставлення до предмета, розглядаючи

його в контексті виховання мовної особливості, – формування мовної здатності особистості, її мовотворчості, досконалого володіння мовними навичками і уміннями, сформованості у неї потреб пізнавати мовні явища.

Формування позитивної мотивації та інтересу не лише підвищує ефективність навчання студентів, але й забезпечує їхню готовність у подальшій професійній діяльності мотивувати учнів до вивчення рідної мови. Таким чином, дослідження шляхів, засобів і педагогічних умов формування інтересу до української мови у процесі професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи є своєчасним та соціально значущим.

Мета статті. Висвітлити основні психологічні та педагогічні принципи формування інтересу до вивчення української мови майбутніми учителями початкової школи.

Виклад основного матеріалу. Формування інтересу до вивчення української мови майбутніми вчителями початкової школи є складним і багатограним процесом. Це завдання вимагає від викладача постійного аналізу та адаптації навчального процесу до індивідуальних потреб і можливостей студентів, використання творчих і інтерактивних методів навчання, а також створення сприятливого емоційного середовища.

Розвиток пізнавального інтересу є однією з найважливіших складових освітнього процесу, оскільки саме пізнавальний інтерес є рушійною силою засвоєння нових знань. «Єдиним засобом подолання неуспішності є можливість запалити вогник жаги до розумової діяльності. Викликати інтерес – ключ до мотивації

та розвитку здатності вчитися», – наголошував видатний український педагог В. О. Сухомлинський (Sukhomlynskyi V. O., 1976–1980). Вивчення української мови в цьому контексті є ключовим, оскільки мова виконує функцію не лише засобу комунікації, але й інструменту формування національної свідомості, культурної ідентичності та мислення. Тому завдання педагога полягає в тому, щоб не тільки передати знання, але й створити умови для формування в здобувачів позитивного ставлення до вивчення рідної мови, що вимагає застосування певних педагогічних та психологічних чинників.

Для розвитку зацікавленості вивчення рідної мови у здобувачів освіти ми вважаємо важливим врахування *психологічних та педагогічних принципів*, що сприяють розвитку пізнавального інтересу до вивчення української мови (Sivachuk A. L., 2020).

1. *Принцип інтересу та захоплення.*

Одним з ключових чинників, що стимулює мотивацію здобувачів, є їх інтерес до предмету. Відомо, що інтерес до навчання краще формується, якщо застосовувати різноманітні інноваційні педагогічні технології, зокрема, інтерактивні форми навчання. Психологічні дослідження показують, що здобувачі краще засвоюють матеріал, коли навчальний процес побудований на основі ігор, квестів та інтерактивних завдань (Biliaiev O. M., 2005). Наприклад, використання мовних ігор, різних видів інтерактивних вправ у процесі вивчення української мови дозволяє зацікавити студентів та підвищити їхню активність на заняттях.

Крім того, важливо враховувати інтереси здобувачів та адаптувати навчальний матеріал до їхнього повсякденного життя. Це може включати використання тем, які цікавлять студентів, наприклад, про дозвілля, громадську діяльність чи їхні улюблені заняття. Викладач, який творчо підходить до організації навчального процесу, створює передумови для того, щоб здобувачі самі хотіли пізнавати нове та глибше занурюватися у вивчення рідної мови.

2. *Принцип доступності матеріалу.*

Для того, щоб здобувачі освіти не втрачали мотивацію до навчання, матеріал має бути доступним та відповідати їхній мовній підготовці. Відомо, що надто складні завдання можуть викликати у здобувачів фрустрацію,

а занадто прості – нудьгу. Тому викладач має дотримуватися так званого «принципу золотієї середини», де завдання є досить складними, щоб викликати інтерес, але при цьому доступними для розуміння.

Методи поступового ускладнення матеріалу, адаптовані до індивідуальних можливостей кожного здобувача, дозволяють уникнути демотивації. Наприклад, при вивченні складних тем важливо використовувати доступний матеріал, поступово збільшуючи їхню складність та місткість завдань.

3. *Принцип емоційного залучення.*

Емоційний компонент навчання відіграє вирішальну роль у формуванні мотивації, особливо у сучасній молоді, оскільки вона надзвичайно чутлива до емоційного фону на занятті та емоційних оцінок їхніх досягнень. Позитивні емоції, що супроводжують процес навчання, сприяють глибшому зануренню у матеріал і підсилюють внутрішню мотивацію.

Педагог може використовувати різні форми емоційної підтримки, такі як заохочення, похвала та гумор. Позитивна атмосфера на занятті сприяє тому, що здобувачі легше засвоюють нові знання і отримують задоволення від навчання. Наприклад, використання різного виду заохочень стимулює здобувачів до подальших зусиль в опануванні нового матеріалу з української мови та удосконаленні своїх комунікативних умінь і навичок.

4. *Принцип індивідуального підходу.*

Індивідуальний підхід є важливим аспектом у процесі формування мотивації до вивчення української мови. Кожна особистість має свої унікальні особливості, які необхідно враховувати під час навчання. Тому важливо надавати можливості в створенні різного виду творчих завдань і вправ з використанням сучасних інноваційних технологій.

В. О. Сухомлинський образно і точно визначив місце спілкування у навчально-педагогічному процесі: дві третини всього часу, протягом якого вчитель перебуває зі своїми вихованцями, має бути невимушеним, товариським, дружнім спілкуванням: «Тут, у цьому спілкуванні, всі почувають себе рівними, тут кожен є передусім не учнем, а людиною» (Sukhomlynskyi V. O., 1970, p. 297).

5. *Принцип самостійності та відповідальності.*

Самостійність та відповідальність за навчальний процес – ще один важливий чинник мотивації. У процесі навчання важливо створити умови, в яких здобувачі матимуть можливість проявляти ініціативу та самостійно виконувати й створювати завдання. Це може бути виконання проєктних робіт, створення презентацій, творчі завдання, де здобувачі самі вирішують, яким чином подати матеріал.

Викладач може створювати ситуації, де здобувачі самостійно досягають результатів і отримують за це схвалення. Відомо, що здобувачі, які відчувають власну відповідальність за результати своєї роботи, мають більш стійку мотивацію до навчання, оскільки вони бачать зв'язок між своїми зусиллями та успіхом.

6. Принцип співпраці та соціальної значущості.

Мова є не тільки засобом індивідуального навчання, але й інструментом спілкування та соціальної інтеграції. Спільне виконання завдань, колективні проєкти, обговорення текстів і творів сприяють розвитку навичок роботи в команді та формуванню соціальних зв'язків між здобувачами. Важливим аспектом цього процесу є розуміння здобувачами значущості рідної мови як засобу спілкування у суспільстві та інструменту самовираження. Викладаючи мову в контексті виховання національної самосвідомості та ідентичності викладач може підвищити інтерес до предмета. Наприклад, проведення занять з висвітленням українських традицій, акцентуванням уваги на текстах української літератури та фольклору допомагає здобувачам усвідомити важливість вивчення української мови та розвитку своїх мовнокомунікативних компетентностей як важливого компонента сучасного представника української нації.

Формування інтересу до вивчення рідної мови є багатограним процесом, що вимагає врахування різних педагогічних і психологічних аспектів. Використання принципів інтересу, доступності матеріалу, емоційного залучення, індивідуалізації навчання, а також стимулювання самостійності та соціальної значущості допомагає створити умови, за яких здобувачі не тільки опановують рідну мову, але й відчувають задоволення від навчання.

Спрямованість на формування стійкої внутрішньої мотивації дозволяє забезпечити якісне

засвоєння знань і сприяє розвитку особистісних і соціальних компетенцій здобувачів.

Використання принципів інтересу, доступності матеріалу, емоційного залучення, індивідуалізації навчання, а також стимулювання самостійності та соціальної значущості допомагає створити умови, за яких здобувачі не тільки опановують рідну мову, але й відчувають задоволення від навчання.

Поєднання принципів зацікавленості, доступності, емоційного залучення, індивідуального підходу та інтеграції знань сприяє формуванню стійкого інтересу до вивчення української мови, що є запорукою успішного навчання та розвитку сучасного громадянина української держави.

Отже, формування інтересу до вивчення української мови майбутніми учителями початкової школи є складним і багатограним процесом. Це завдання вимагає від викладача постійного аналізу та адаптації навчального процесу до нових потреб, використання творчих та інтерактивних методів навчання, а також створення сприятливого емоційного середовища. Поєднання принципів зацікавленості, доступності, емоційного залучення, індивідуального підходу та інтеграції знань сприяє формуванню стійкої мотивації до вивчення рідної мови, що є запорукою успішного навчання та розвитку сучасних здобувачів освіти.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Інтерес є ключовим поняттям у психології та педагогіці, яке пояснює, чому люди діють певним чином. Він є рушійною силою, що спонукає здобувачів до навчальної діяльності. І для того, щоб сформувати стійкий інтерес до навчання, викладачеві необхідно розуміти, що спонукає кожного студента до навчання.

Тому вважаємо, щоб викликати в студентів інтерес до вивчення української мови необхідно враховувати:

- зміст навчання: практична значущість мовних завдань для майбутньої професії;
- методи і форми роботи: застосування інтерактивних методик, дискусій, проєктної діяльності, цифрових технологій;
- роль викладача: його мовна культура, емоційність, педагогічний такт, здатність мотивувати та надихати студентів;

– освітнє середовище: створення українського мовного простору у закладі освіти, участь у конкурсах, мовних клубах, публічних заходах.

Нами було представлено основні психологічні та педагогічні принципи, що

сприяють створенню стійкого інтересу до вивчення української мови. Вважаємо, що ефективне вивчення української мови можливе лише за умови комплексного застосування цих принципів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Біляєв О. М. Лінгводидактика рідної мови: навч.-метод. посіб. Київ : Генеза, 2005. 180 с
2. Нова українська школа: поради для вчителя / Під заг. ред. Н. М. Бібік. Київ : ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
3. Сівачук А. Л. Формування мотивації учіння молодших школярів на уроках мовно-літературної галузі. Актуальні питання теорії і практики початкового навчання : зб. наук. праць. Кривий Ріг : КДПУ, 2020. Вип. 13. С. 166–170.
4. Сухомлинський В. О. Інтерес до учіння – важливий стимул навчальної діяльності учнів. Вибр. твори: в 5 т. Київ : Рад. школа, 1976–1980. Т. 5. С. 7–16.
5. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: В 5-ти т. Т.5. Київ, 1977. 525 с.

REFERENCES:

1. Biliaiev O. M. (2005) Linhvodydaktyka ridnoi movy: navch.-metod. posib. Kyiv: Heneza, 180 s
2. Bibik N. M. (ed.) (2017) Nova ukrainska shkola: poradyk dlia vchytelia. Kyiv: TOV Vydavnychiy dim «Pleiady», 206 s.
3. Sivachuk A. L. (2020) Formuvannia motyvatsii uchinnia molodshykh shkoliariv na urokakh movno-literaturnoi haluzi. Aktualni pytannia teorii i praktyky pochatkovoho navchannia: zb. nauk. prats. Kryvyi Rih: KDPU, Vyp. 13. S. 166–170.
4. Sukhomlynskyi V. O. (1976–1980) Interes do uchinnia – vazhlyvyi stymul navchalnoi diialnosti uchniv. Vybr. tvory: v 5 t. Kyiv : Rad. shkola. T. 5. S. 7–16.
5. Sukhomlynskyi V. O. (1977) Vybrani tvory: V 5-ty t. T.5. Kyiv. 525 s.

Дата першого надходження рукопису до видання: 26.08.2025
 Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 22.09.2025
 Дата публікації: 03.11.2025